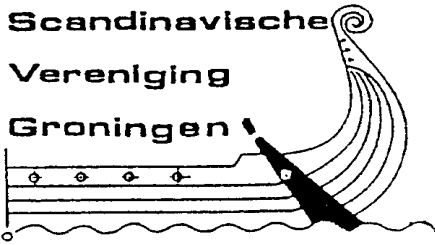

FUTHARK

Futhark

Verenigingsblad van de Scandinavische Vereniging Groningen
December 2019

Beste leden,

Het is bijna twintig jaar geleden dat de millenniumwisseling eraan zat te komen en we met zijn allen benieuwd waren of alle systemen het jaar 2000 zouden overleven... De tijd vliegt! Het einde van het jaar betekent ook dat het opnieuw tijd is voor de jaarlijkse Futhark. Aanleiding om op een rijtje zetten van wat de vereniging in 2019 heeft gedaan. Een rij om trots op te zijn. Hier volgt de opsomming:

Activiteiten:

Januari : film Eviga Ögonblick

Februari: lezing Kalevala door Adriaan van der Hoeven

Maart: lezing over de hogeschoolcultuur in Denemarken door Birgit van Dongen-Svensgaard

April: ALV met lezing over de studies Noors, Deens en Zweeds door Petra Broomans

Juni: lezing over Öland door René Westra

22 en 23 Juni: de Scandinavische Vereniging Groningen is aanwezig op de Midsommarmarkt

25 September: lezing Kim Middel over IJsland

21 November: lezing over de Noor(d)se literatuur door Paula Stevens

10 December: Luciaviering met onze leden en het Luciakoor met o.a. studenten Zweeds

Gedeeld op twitter en facebook:

Diverse linkjes naar krantenartikelen en evenementen en films.

Tentoonstelling "Scandinavische streken 4" in galerie SZing in Zuidlaren

Avond met Christian Kjellvander (muziek in Den Andel op 31 maart))

Literaire avond in Boteringesuite (Elles van der Heiden van Grieg-duo samen met Paula Stevens)

Tentoonstelling Mats Andersson in Cultuur Centrum Zuidhorn

Koor Tutti Cantano (met Scandinavische muziek)

Aanwezig bij:

Interview met auteur Gunnar Staalesen bij boekhandel Riemer in Groningen

Concert Groninger Mozart Ensemble "Scandinavisch avontuur"

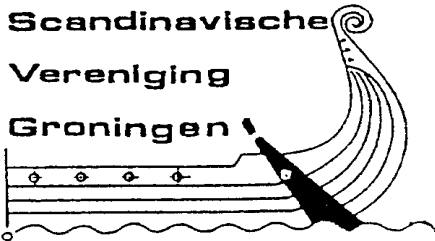
Met leden naar de film geweest (korting voor de leden):

Dronningen (Queen of hearts)

Op de algemene ledenvergadering in april hebben we afscheid genomen van Tom Schilder als bestuurslid. Tom heeft 6 jaar in het bestuur gezeten en geholpen bij het organiseren van de lezingen en het bemannen van de stand van de Scandinavische Vereniging bij activiteiten zoals de markten. Hartelijk dank nogmaals Tom! Petra Broomans is toegetreden tot het bestuur. Andere onderwerpen in deze Futhark zijn o.a. een verslag van een aantal van de lezingen en activiteiten van 2019, kennismaking met Petra Broomans, een Scandinavisch recept, het Scandinaviëgevoel van ons lid Jeichien Stapel en een voorproefje van de lezingen en activiteiten in 2020.

Veel plezier met lezen en we wensen u fijne kerstdagen en alle goeds voor 2020!

U toegewenst door Frank Houwaard, Geja Staal, Petra Broomans en Christa Nagel

De activiteiten in 2019 met de SVG.

Op 22 januari was onze jaarlijkse filmavond met de Zweedse film “Maria Larssons eviga Ögonblick” met als hoofdrolspelers: Marie Heiskanen als Maria Larsson, Mikael Persbrandt als haar man en Jesper Christensen als de fotograaf Sebastian Pedersen.

De uit 2008 daterende film vertelt een, op waarheid gebaseerd, verhaal dat zich afspeelt in de vroege 20ste eeuw. Deze tijd kenmerkt zich door armoede en sociale onrust. Maria een jonge vrouw uit de arbeidersklasse wint een foto toestel in een loterij. Ze besluit het apparaat te houden, een beslissing die haar hele leven verandert. Via de camera gaat er een wereld voor haar open, ze ziet het leven door andere ogen en ontsnapt zo aan haar miserabele bestaan en vindt haar onafhankelijkheid terug. De charmante fotograaf Pedersen komt in haar leven en helpt haar, wat door haar alcoholische man Sigfrid als een bedreiging wordt gezien. Het levert haar uiteindelijk, na veel gedoe, de gewenste zelfstandigheid op.

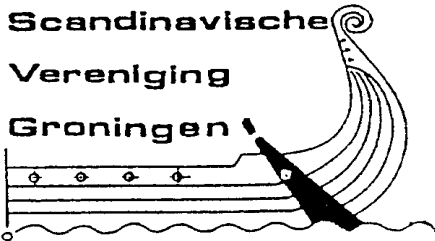

Op 20 juni gingen we naar de première van de Deens-Zweedse film “Dronningen” (Queen of hearts) in de Camerabioscoop, (toen nog op het Hereplein) met als hoofdrolspelers :Trine Dyrholm als Anne, Magnus Krepper als Peter en Gustav Lindh als zoon/stiefzoon Gustav. Een psychologische thriller uit 2019.

Anne, een kinderjurist van middelbare leeftijd en gespecialiseerd in zedenzaken, is getrouwd met Peter een lieve man, die in Stockholm nog een 16-jarige zoon Gustav heeft die bij zijn ex-vrouw woont. Samen hebben Peter en Anne een tweeling, Fanny en Frida. Ze hebben beiden een goede baan en een gezellige vriendenkring. Ze wonen in een mooi groot huis in de natuur, maar toch wringt er iets. Die onrust bereikt een climax als Gustav, de 16-jarige stiefzoon onverwacht bij hen komt wonen

omdat de moeder in Stockholm het eventjes gehad heeft met de jongen. Anne zet al die verworvenheden op het spel door de jongen te verleiden met alle complicaties van dien... De filmavond, waarbij de SVG korting gaf op de entreprijs, werd door 9 leden bezocht en naderhand is er nog gezellig nagepraat in het filmcafé.

Op 28 februari was er een lezing over de **Kalevala** met als spreker **Adriaan van der Hoeven**. De Kalevala is een verzameling oude, mondeling overgeleverde liederen, bij elkaar gezocht en samengesteld door kleermakerszoon Elias Lönnrot (1802 tot 1884), van beroep arts en linguïst. Deze door hem verzamelde mondeling overgeleverde oude liederen, zijn voor het eerst uitgegeven in 1835 (deze versie stond trouwens dicht bij het “volk”). De tweede en definitieve uitgave kwam uit in 1849. Deze reeks kun je beschouwen als de Finse identiteit, die door de Zweedstalige elite in Finland trouwens niet gelezen werd. Het was de spiegel van de authentieke Finse cultuur, een beetje te vergelijken met de Edda. Het werk had politieke dimensies. De algemene kenmerken van volkspoëzie: het komt van een onbekende schepper, het werd gezongen doorverteld, het beslaat lange perioden, de verhalen zijn deels persoonlijk en deels een gemeenschappelijk traditie. Het verspreidde zich als een olievlek. De verhalen zijn in een voortdurende verandering, dus op hetzelfde thema zijn talloze varianten. In de 19e eeuw toen de

Finnen op zoek waren naar een eigen identiteit werd dit werk daarvoor ook gebruikt. Het werk is in het Nederlands te lezen, het is in 1928 vertaald door Maya Tamminen.

Aanwezigheid SVG bij concert Mozart-ensemble.

Frank en Geja zijn op 26 mei naar de Overwinningskerk in Groningen geweest, waar het Mozart-ensemble een concert gaf van werken van Scandinavische componisten zoals Carl Nielsen, Edward Grieg, Emil Hartmann, Niels Gade, Christoff Ernst, Friedrich Weyse en Jean Sibelius, met - heel toevallig - twee composities geïnspireerd op de "Kalevala" zeer fraai, vooral die Sibelius muziek. We stonden daar met een kraampje en..... het leverde ons zowaar twee nieuwe leden op.

Op 21 maart 2019 heeft **Birgit van Dongen-Svensgaard** (lid van onze vereniging) een lezing gegeven over **Grundtvig en de Deense hogeschoolcultuur**.

Grundtvig (1783 – 1872) kwam tot het inzicht dat hij plattelandsmensen wilde onderrichten en heeft de volkshogescholen gesticht. Deze waren bedoeld voor de eigen ontwikkeling en niet zozeer om een diploma te halen. Vakken die aan de hogescholen gegeven werden waren onder andere: natuurwetenschappen, culturele vakken, filosofie, Noorse literatuur, muziek. En ook het sporten kwam aan bod.

Grundtvig zelf was zeer veelzijdig: hij was een Deense Lutherse predikant, dichter, historicus en volksopvoeder.

De hogescholen zijn er nog steeds en ook levendig, maar het aantal deelnemers aan de højskoler is wel veel lager dan voorheen. Wat voor de huidige Deen verder nog over is gebleven, is onder andere het Psalmenboek dat 66 psalmen omvat, waarvan Grundtvig een derde voor zijn rekening nam.

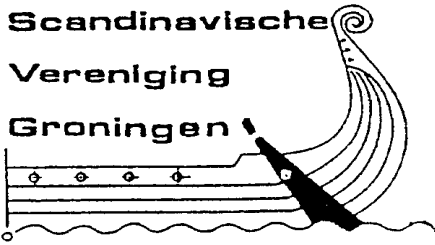
Birgit heeft ons een mooie inkijk gegeven in de unieke wereld van de Deense højskolecultuur.

In april hadden we onze jaarlijkse **ALV** die (helaas) door slechts weinig leden werd bezocht. Jammer, want ons kersverse lid van het bestuur, **Petra Broomans**, heeft ons verteld over het **ontstaan en de ontwikkeling van de afdeling Scandinavistiek bij de Letterenfaculteit**.

Op 4 juni werden we getraakteerd op een prachtig verhaal met mooie beelden van **het eiland Öland**, door ons eigen lid **René Westra**. Hij vertelde hoe hij op dit eiland terecht kwam en er samen met zijn vrouw een thuis vond voor de helft van het jaar. Gelukkig voor ons was René in Groningen om ons mee te nemen naar Öland en ons alvast een zomers gevoel te bezorgen.

In het weekend van 22 en 23 juni stond de Scandinavische Vereniging op de **Midsommarmarkt** in Slochteren. Een aantal leden heeft met korting deze beurs bezocht. Het was nuttig om onze vereniging te promoten ondanks wat tegenvallende bezoekersaantallen. Voor deze gelegenheid hadden we een mooie banner laten maken om bij onze kraam op te hangen en hebben we een nieuwe voorraad folders laten drukken om aan bezoekers uit te delen. Het was in elk geval een weekend met prachtig weer!!

Op 25 september, heeft **Kim Middel** ons meegenomen in de **geschiedenis en ontwikkeling van IJsland**, van een eiland dat rond het jaar 1000 gekerstend werd, een burgeroorlog beleefde tot 1262, deel uitmaakte van de Kalmarunie in 1397, onder de heerschappij viel van eerst Noorwegen en daarna Denemarken. IJsland kreeg zelfbestuur in 1874, kreeg binnen het Deense koninkrijk in 1918 soevereiniteit om in 1944 uiteindelijk volledig onafhankelijk te worden. IJsland staat bij iedereen in het geheugen gegrift als het gaat om de financiële crisis die zich in 2008 afspeelde. Maar vooral heeft Kim ons verteld hoe de identiteit van IJsland gevormd werd door teksten die afgeleid waren van oude sagen, vertaald werden en zich ontwikkelden tot een soort geschiedenis van IJsland. Alexanders saga werd zelfs door Jacob van Maerlant vertaald als Alexanders geesten. Diverse auteurs hebben werken over IJsland geschreven waarin de identiteit van IJsland als onafhankelijk, vrij land, maar toch voornamelijk de cultuur op de voorgrond staat. Het operagebouw van Reijkjavik is het ultieme voorbeeld daarvan: de cultuur, gesymboliseerd door het moderne gebouw, beneemt het uitzicht op de wonderschone baai en zo wint de cultuur van de natuur.

Op 21 november vertelde **Paula Stevens** over **Noor(d)se literatuur**.

Paula wijst ons op het feit dat er geen sprake is van Scandinavische literatuur, maar dat er Zweedse, Deense en Noorse literatuur is. Vroeger werden de boeken van Ibsen en Strindberg eigenlijk alleen door de culturele elite gelezen. Bjørnson – nu bijna vergeten - was in die tijd de beroemdste schrijver en ontving een Nobelprijs. De nationaalromantiek vierde hoogtij. Na de vertalingen van de trilogie van Tryggve Gulbransson werd de Scandinavische literatuur voor een breder publiek toegankelijk, de boeken waren populair. Helaas voor Scandinavië betekende dit ook dat alleen maar boeken over de natuur werden vertaald en deze bepaalden het beeld dat de rest van Europa had, namelijk saai. In de jaren '70 waren de politieke thrillers van Sjöwall & Wahlöö populair en met de vertalingen van Smilla's gevoel voor sneeuw (Peter Høeg), Sofies wereld (Jostein Gaarder) en Zwart water (Kerstin Ekman) (rond de tijd dat de Olympische Spelen in Lillehammer waren) en later de boeken van Herbjørg Wassmo en Marianne Fredriksson kwam de Noor(d)se literatuur weer tot volle bloei. Op dit moment is er sprake van maar liefst 745 Scandinavische auteurs die in andere talen vertaald worden!! De populairste auteur in Noorwegen van dit moment is onbetwist Karl Ove Knausgård.

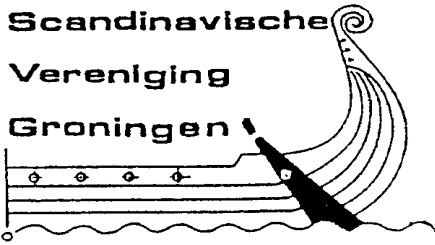
Paula is een gelauwerd vertaler: voor Max, Mischa en het Tet-offensief kreeg ze samen met Edith Koenders de Europese Literatuurprijs 2018 en ook won ze de Amy van Marken vertaalprijs van de stichting Leonora Christina in 2010 voor haar hele vertaaloeuvre.

Leestips van Paula zijn onder andere:

Maja Lunde: De geschiedenis van de bijen, Johan Harstad: Max, Mischa en het Tet-offensief en Simon Strange: Blijf de namen noemen.

Nieuw bestuurslid: Petra Broomans.

Graag stel ik mij voor aan de leden van de SVG. Jaren geleden maakte ik al eens deel uit van het bestuur, maar moest toen vanwege mijn promotieonderzoek stoppen. Na mijn promotie in 1999 werkte ik met veel plezier bij de afdeling Scandinavische talen en culturen. Deze afdeling werd in 2013 helaas opgeheven. Op dit moment ben ik universitair hoofddocent met ius

promovendi bij Europese Talen en Culturen (sectie Zweeds) en gasthoogleraar bij de vakgroep Letterkunde, afdeling Scandinavistiek van de Universiteit van Gent. Ik doe onder andere onderzoek naar de culturbemiddeling en een van de projecten die ik graag wil noemen is het Nederlands vertalerslexicon voor het Nederlandstalig gebied (VNLex: <https://www.vertalerslexicon.nl/>). Het lidmaatschap van het bestuur van de SVG vind ik belangrijk omdat het in deze tijden van afkalving van talen en culturen goed is om de krachten te bundelen. De leden van de SVG en de staf en docenten van de RUG delen immers de fascinatie en liefde voor Scandinavië. De gezamenlijke Lucia-viering op 10 december j.l. was daar een mooie uiting van.

Petra Broomans

Van het bestuur: We zijn trots te kunnen vertellen dat Petra op 31 januari een **eredoctoraat aan de Universiteit van Uppsala** krijgt!! Gefeliciteerd alvast, Petra!

Luciaviering op 10 december

De studievereniging Nystrøm heeft een Luciakoor dat ons trakteerde op een tiental Lucia- en kerstliederen. Onder het genot van een glas glögg en pepparkakor hebben we met meer dan 40 mensen het Luciafeest gevierd in de foyer van het Harmoniegebouw. Hopelijk kunnen we dit volgend jaar weer herhalen. (zie voor een impressie de foto op de voorpagina)

RECEPT

Rommegrøt med spekemat

Ingrediënten voor ongeveer 1 liter roompap

600 g crème fraîche
5 dl volle melk
100 g (gries-)meel*
snufje zout

Bereiding:

Roer (gries-)meel door de crème fraîche.

Verwarm de crème fraîche. Roer tot het mengsel een bal is geworden. Verwarm de melk en roer dit geleidelijk door de pap. Laat het mengsel koken.

Voeg een snufje zout toe.

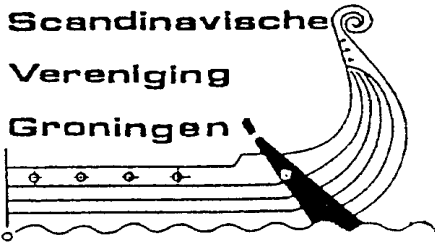
Serveren:

Server de warme pap met suiker en kaneel.

Geef hierbij flatbrød en plakjes gedroogde vleeswaren bv. gedroogde rauwe ham (en als je het kunt krijgen natuurlijk gedroogde schapenbout)

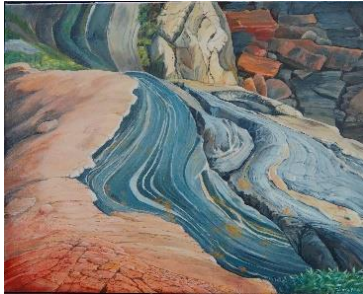

* In sommige streken wordt de pap met griesmeel gemaakt voor een luchtiger effect.]

Het Scandinavië gevoel van: Jeichien Stapel

Deze keer wordt de rubriek het Scandinaviëgevoel gevuld door ons lid mevrouw Jeichien Stapel. Jeichien is hoofddocent beeldende vakken geweest in Noorwegen en heeft met haar gezin lange tijd in Noorwegen gewoond. De landschappen van West-Noorwegen waren voor een beeldend kunstenaar als Jeichien een bron van inspiratie. Hieronder twee van haar schilderijen.

Favoriete boek:

Ik heb de hele boekenkast vol staan en soms weet ik niet meer wat ik wel en niet gelezen heb. Ik vind het lastig om zo een favoriet eruit te pikken. Ik heb alle klassiekers gelezen, maar ook spannende boeken van onder anderen Anne Holt.

Favoriete film/serie:

Broen (The Bridge) en Borgen vond ik prachtige series met geweldige acteurs.

Favoriete muziek:

Pianomuziek uitgevoerd door Leif Ove Andsnes. Ik hoorde hem als 14-jarige en de rillingen liepen me over het lijf. Mijn voorkeur gaat dan uit naar de klassieke componisten.

Favoriete plaats:

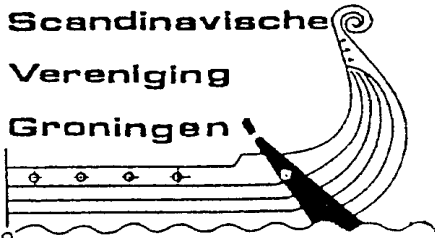
De fjorden rond Stavanger zijn allemaal ronduit prachtig, daar hebben we veel gezeild. Het maakt niet uit in welke fjord je bent: het is overal mooi. De laatste keer dat we er waren zwommen er zeehonden om de boot heen; heel bijzonder.

Favoriete eten:

Ik vind het Noorse eten eigenlijk niet heel bijzonder; wortelen en knollen, gezouten ribbetjes. Een hoogtepunt voor de Noren is rommegrøt met gedroogde vleeswaren, o.a. schapenbout. Vroeger liepen de schapen in de weiden die vol stonden met bloemen. Helaas is dit nu grotendeels verdwenen. En nu is het 'modern' om een halve schapenkop op je bord geserveerd te krijgen!! Het idee.... Maar er is een fantastische kok afkomstig uit Lom die inmiddels erg beroemd is. Zijn naam is Arne Brimi en hij kookt bij het Fosshheim turisthotell. Wat ik heerlijk vind is schapenbout, gekookt met prei. Maar ook vis is natuurlijk heerlijk, geen lutefisk, maar verse!!

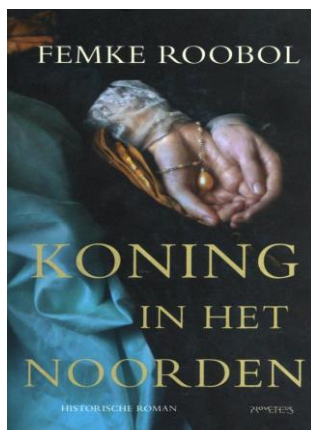
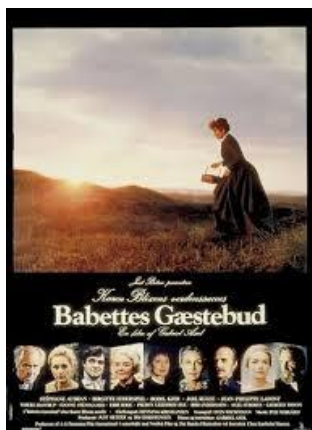
Favoriete woord:

Kjaerlighet (liefde) vind ik een romantisch en veelzijdig woord. Het klinkt prachtig!!

Lezingen voor 2020 (voor zover bekend en onder voorbehoud)

Dinsdag 21 januari:	filmavond – Babettes gæstebud
Donderdag 20 februari:	Femke Roobol – over haar boeken (o.a. Koning in het Noorden)
Woensdag 18 maart:	Arie Wolfert – De witte bussen
Woensdag 22 april:	Marloes Robijn – Stockholm in de literatuur (daarna de ALV)
Dinsdag 26 mei:	Björn von Ubisch – De bouw van vikingschepen

De prijzen voor het lidmaatschap in 2020 zijn:

€ 15,00 voor individuele leden/ €22,50 voor paren / €7,50 voor studenten

We verzoeken u - mocht u het voor 2019 vergeten zijn - het bedrag dat voor u van toepassing is over te maken op rekeningnummer NL16INGB0003308305 ten name van de Scandinavische Vereniging te Groningen onder vermelding van uw naam en het contributiejaar.

Voor 2020 ontvangt u van onze penningmeester Frank Houwaard een betalingsverzoek per mail/post.

COLOFON

Dit blad is een uitgave van de Scandinavische Vereniging Groningen. De redactie bestaat uit het bestuur van de Scandinavische Vereniging Groningen. Het bestuur bestaat uit: Christa Nagel (voorzitter), Frank Houwaard (secretaris en penningmeester), Geja Staal en Petra Broomans. Bijdragen aan deze editie zijn geleverd door: Petra Broomans, Geja Staal, Jeichien Stapel en Christa Nagel.

Het blad wordt gratis verspreid onder de leden van de Scandinavische Vereniging Groningen.

Wij zijn als volgt te bereiken:

Scandinavische Vereniging Groningen

twitter: @ScandVerGron

scandinavischevereniging@home.nl

www.scandinavischevereniginggroningen.nl

